

KVR Aaltonen Minna(VM)

27.04.2020
JULKINEN

Asia

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi makrotaloudellisen avun antamiseksi laajentumis- ja naapuruuspolitiikan piiriin kuuluville maille COVID 19- pandemiakriisissä

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on 22.4.2020 antanut pakettiesityksen makrotaloudellisen yhteensä 3 miljardin euron rahoitusavun myöntämisestä kymmenelle maalle Länsi-Balkanilla sekä unionin itäisessä ja eteläisessä naapurustossa. Tuki myönnettäisiin lainamuotoisena. Maihin kuuluvat Albania, Bosnia-Hertsegovina, Kosovo, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Georgia, Moldova, Ukraina, Jordanian hašemiittinen kuningaskunta sekä Tunisia. Komissio ei sulje pois mahdollisuutta tarjota makrotaloudellista rahoitusapua myös muille valtioille myöhemmässä vaiheessa.

Esityksen käsittely neuvoston finanssineuvosten työryhmässä alkaa 29.4.2020. Komissio esitteli alustavasti ehdotuksensa pääpiirteitä ennen sen julkaisemista 6.4.2020 talous- ja rahoituskomitean sijaistason puhelinkokouksessa. Asian käsittely Euroopan parlamentissa on käynnistymässä. Komissio ehdottaa, että asia käsiteltäisiin mahdollisimman nopeassa aikataulussa.

Suomen kanta

Suomi voi tukea komission ehdotusta koronaviruspandemian aiheuttamien poikkeuksellisten vaikeiden olosuhteiden huomioon ottamiseksi ja niistä aiheutuvien haittojen lieventämiseksi sekä vakauden turvaamiseksi unionin laajentumis- ja naapurustopolitiikan piiriin kuuluvissa maissa.

Poikkeusoloissakin Suomi korostaa kaiken rahoituksen ehdollisuutta ja erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston roolia sen valvonnassa, ottaen huomioon, että vallitsevan poikkeuksellisen epävarman tilanteen vuoksi luottotappioiden riski on tavanomaista merkittävämpi.

Suomi korostaa lisäksi tarvetta kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jossa otetaan huomioon kunkin tukea saavan maan erityisolosuhteet, aiemmin jo toteutetut sekä edelleen käynnissä olevat EU:n makrotaloudellisen avun ohjelmat sekä muiden kansainväli-sen toimijoiden eri lähteistä tarjoama tuki, samoin kuin EU:n muista rahoitusvälineistä annettava tuki.

Pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa yhteensä 3 miljardin euron suuruista makrotalousapupakettia kymmenelle unionin laajentumis- ja naapurustopolitiikan kumppanuusmaalle lievittääkseen koronaviruspandemian aiheuttamaa taloudellista ahdinkoa. Tuki myönnettäisiin keskipitkinä lainoina. Kyseiset maat ovat Albania, Bosnia-Hertsegovina, Georgia, Jordanian hašemiittinen kuningaskunta, Kosovo, Moldova, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Tunisia ja Ukraina. Komissio ehdottaa, että lähes puolet ehdotetusta summasta, 1,2 miljardia euroa, osoitettaisiin Ukrainalle.

Komissio perustelee ehdotustaan erityisesti tarpeella varmistaa unionin naapuruusalueiden vakaus kriisiaikana. Komission mukaan tuella voitaisiin osaltaan vahvistaa makrotaloudellista vakautta unionin naapurustossa ja antaa maille liikumavaraa ja enemmän resursseja suojella väestöään ja lieventää koronaviruspandemian sosiaalisia ja taloudellisia haittavaikutuksia. Komissio ei sulje pois sitä, että se esittäisi makrotaloudellista rahoitusapua myös muille valtioille myöhemmässä vaiheessa.

Unionin makrotaloudellista apua voidaan tarjota erillisessä yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittavaa politiikkatoimia edellyttävää ehdollisuutta vastaan EU:n laajentumis- ja naapurustopolitiikan piiriin kuluville maille, joilla on merkittäviä maksutasevaikeuksia. Tukea saadakseen maiden on täytettävä tietyt demokraattisia periaatteita, ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltiota koskevat ennakkoehdot. Mailla tulee lisäksi olla IMF:n rahoitustukiohjelma, jota unionin makrotalousapu täydentää.

Komissio esittää, että sen nyt ehdottaman makrotaloudellisen avun kohdalla tuen ehtoja ja tukikäytäntöjä sopeutettaisiin vallitsevaan poikkeustilanteeseen välittömien hätärahoitustarpeiden hoitamiseksi. Ehdotuksen mukainen ”kriisiajan makrotaloustuki” olisi sitä saavien maiden käytettävissä 12 kuukauden ajan tavanomaisen kahden ja puolen vuoden sijaan. Lisäksi komissio ehdottaa, että tukea voitaisiin tarjota myös maille, joiden IMF-rahoitustukiohjelma ei sisällä ehdollisuutta tai vaatimusta ennakkollisista toimista (esimerkiksi IMF:n ns. RFI- välineensä (*Rapid Financing Instrument*) kautta tarjoama hätärahoitus).

Komissio ehdottaa lisäksi, että nyt esitetty makrotaloudellinen apu maksettaisiin poikkeuksellisesti vain kahdessa maksuerässä kolmen sijaan. Ensimmäinen maksuerä maksettaisiin mahdollisimman pian päätösehdotuksen hyväksymisen sekä kunkin maan kanssa neuvoteltavan apua koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan vahvistamisen jälkeen. Jälkimmäinen maksuerä maksettaisiin vuorostaan joko kuluvaan vuoden viimeisellä neljänneksellä tai ensi vuoden alkupuoliskolla sen mukaan, onko sen ehdoksi asetetut, kunkin maan kanssa erikseen neuvoteltavassa yhteisymmärryspöytäkirjassa vahvistetut politiikkatoimet toteutettu aikataulun mukaisesti. Komission mukaan maakohtaisessa ehdollisuudessa on tarpeen ottaa huomioon tukiohjelmien tavallista lyhyempi kesto sekä käynnissä olevasta pandemia-aallosta aiheutuva poikkeustilanne.

Komission mukaan sen ehdotuksessa otetaan huomioon sekä unionin muiden ulkoisen toimintansa rahoitusvälineiden kautta tarjoama tuki, että tarve taata tasapuolinen taakanjako IMF:n ohella myös muiden kansainvälisten toimijoiden, kuten esimerkiksi Maailmanpankin, kanssa. Alustavien maiden rahoitustarpeista sekä koronaviruspandemian niiden taloudelliseen tilanteeseen aikaansaamista vaikutuksista tehtyjen arvioiden perusteella komissio esittää tukea annettavaksi seuraavasti: Albania 180 miljoonaa euroa, Bosnia-Hertsegovina 250 miljoonaa euroa, Georgia 150 miljoonaa

euroa, Jordanian hašemiittinen kuningaskunta 200 miljoonaa euroa, Kosovo 100 miljoonaa euroa, Moldova 100 miljoonaa euroa, Montenegro 60 miljoonaa euroa, Pohjois-Makedonia 160 miljoonaa euroa, Tunisia 600 miljoonaa euroa ja Ukraina 1,2 miljardia euroa. Unionin makrotaloudellisella tuella katettaisiin pääsääntöisesti merkittävä osa siitä rahoitusvajeesta, joka jää jäljelle, kun on otettu huomioon kaikki muut käytettävissä olevat rahoituslähteet, kuten IMF, Maailmanpankki sekä EU:n muista tukivälineistä maksettava tuki.

Eri maiden tilanteet poikkeavat toisistaan, mikä kuvastuu niiden valmiuteen toteuttaa politiikkatoimia koronaviruspandemian yhteiskunnalle ja taloudelle aiheuttamien haittojen lieventämiseksi. Useille on yhteistä talouden merkittävä riippuvuus koronavirus-pandemian myötä pysähdyksissä olevasta turismista tai liikennesektorista sekä ulkomailla työskentelevien työntekijöiden rahalähetyksistä, joiden määrä on vallitsevissa poikkeusolosuhteissa selkeästi tyrehtynyt. Osalla talouskehitys on ollut heikkoa jo ennen pandemian puhkeamista. Monilla maista, joille komissio nyt esittää makrotaloudellista apua, on joko äskettäin ollut tai on edelleen voimassa oleva makrotaloudellinen apuohjelma EU:n kanssa. Tämä koskee Tunisiaa, Moldovaa, Georgiaa, Ukrainaa, sekä Jordanian hašemiittista kuningaskuntaa. Tietyissä aiemmissa makrotaloustukiohjelmissa, esimerkiksi Ukrainan ja Moldovan aiempien tukiohjelmien kohdalla, ehdollisuuden toteuttamiseen on liittynyt osin merkittäviäkin vaikeuksia. Tästä syystä olisi olennaista varmistaa nyt ehdotettujen toimien yhteensopivuus jo toteutettujen tai edelleen käynnissä olevien ohjelmien kanssa.

Komission makrotalousapua ehdotus täydentää osaltaan unionin "Team Europa"-strategiaa, jonka tavoitteena on tarjota nopeaa ja kohdennettua tukea naapurustomaille CO-VID 19- kriisissä, sekä unionin muita tukitoimia naapurustoalueilla. Team Europe-strategiassa on yhdistetty unionin, jäsenvaltioiden sekä eri rahoituslaitosten, erityisesti Euroopan Investointipankin (EIP) ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) resursseja unionin kumppanuusmaiden tukemiseksi, kokonaisuudessaan yli 20 miljardilla eurolla. Lähestymistapa tukeutuu yhteistyöhön muiden kansainvälisten toimijoiden kuten Yhdistyneiden kansakuntien, G7- ja G-20- ryhmien sekä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

Albania (komission ehdotus 180 miljoonaa euroa)

Komission mukaan Albania on erityisen haavoittuvassa asemassa, ottaen huomioon paitsi sen terveydenhoitojärjestelmän rajallinen kestävyys, riippuvuus turismista ja sen jo ennen kriisiä merkittävät rahoitustarpeet, myös maan läheiset taloudelliset siteet tiettyihin koronaviruspandemiasta poikkeuksellisen paljon kärsiviin jäsenvaltioihin, erityisesti Italiaan. Valtion rahoitusasema oli jo heikentynyt ennen koronakriisiä marraskuun 2019 maanjäristyksestä aiheutuneiden tuhojen korjaustarpeiden vuoksi. Tästä huolimatta Albania on vahvistanut koronaviruspandemian vaikutuksien lieventämiseksi politiikkatoimia, joiden arvioidaan vastaavan noin kahta prosenttia maan BKT:stä. Reaalitalouden odotetaan supistuvan noin viisi prosenttia kuluvana vuonna. Albanian pitäisi tänä vuonna löytää uudelleenrahoitusta suhteellisen merkittävässä määrin ulkomaanvelkansa kattamiseksi (545 miljoonaa euroa mikä vastaa 3,8 prosenttia maan BKT:stä). Alkuperäinen suunnitelma summan kattamisesta pääosin uusin joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuin ei vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen todennäköisesti olisi helposti toteutettavissa. Komissio arvioi, että Albanian rahoitustarve olisi noin 350 miljoonaa euroa (2,5 prosenttia Albanian BKT:stä), ottaen huomioon IMF:n RFI-välineen kautta tarjoama hätärahoitus, Maailmanpankin lainat sekä EU:n liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA) kautta annettava tuki. Komissio esittää rahoitusvajeen kattamiseen 180 miljoonan euron suuruista makrotaloudellista apua.

Bosnia-Hertsegovina (komission ehdotus 250 miljoonaa euroa)

Bosnia-Hertsegovinan taloustilanne oli selvästi heikkenemässä jo ennen pandemian puhkeamista liikenne- ja turismisektorien tuottavuuden supistumisen sekä ulkomailla työskentelevien rahälähetyksien tyrehtymisen vuoksi. Talouden odotetaan supistuvan merkittävästi: pandemian pitkittyessä jopa kymmenisen prosenttia ja työttömyyden odotetaan kasvavan jyrkästi. Odotettavissa on valtion tulojen selkeä pudotus, samalla kuin menot kasvavat huomattavasti. Bosnia-Hertsegovinan taloudellinen liikkumavara oli jo ennen koronakriisin alkua melko kapea, joten maa on jo pyytänyt Kansainväliseltä valuuttarahastolta hätäapua 330 miljoonaa euroa, mikä vastaa lähes 2 prosenttia maan BKT:stä. Komission arvion mukaan jäljellä olevat rahoitustarpeet tänä vuonna olisivat noin 500 miljoonaa euroa IMF:n tuen sekä Maailmanpankin 20 miljoonan euron tuen lisäksi. Huonon luottoluokituksen vuoksi Bosnian mahdollisuudet saada markkinaehtoista rahoitusta ovat hyvin rajalliset. Komissio esittää Bosnia-Hertsegovinan makrotalousavun suuruudeksi 250 miljoonaa euroa.

Georgia (komission ehdotus 150 miljoonaa euroa)

Georgiaa uhkaa tänä vuonna syvä taantuma koronaviruspandemian vuoksi. Reaalitalouden arvioidaan supistuvan neljä prosenttia kuluvana vuonna, samalla kuin alijäämän arvioidaan kasvavan kahdeksaan prosenttiin BKT:stä mm. lisääntyneiden terveydenhoitomenojen, elvytykseen tähtäävien toimien aiheuttamien kustannuksien, turismin tukahtumisen, suorien ulkomaisten investointien sekä valtion tulojen vähentymisen myötä. Georgia on solminut huhtikuun puolivälissä alustavasti sopimuksen nykyisen, lähes täysimääräisesti jo toteutetun IMF-ohjelmansa (joka annetaan IMF:n ns. EFF eli *Extended Fund Facility* - välineestä) täydentämisestä 375 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla; summasta 308 miljoonaa olisi tarkoitus maksaa tänä vuonna) Georgia myös käy neuvotteluja muiden kansainvälisten rahoittajien, mm. Maailmanpankin, Aasian kehityspankin sekä EIP:n kanssa. Georgialla on käynnissä oleva EU:n makrotaloudellisen avun ohjelma, josta on vielä maksamatta 25 miljoonan euroa. Summa on tarkoitus maksaa kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä, jos siihen liitetty poliittinen ehdollisuus täyttyy sovitusti. Komission mukaan suuri osa ehdoista täyttyisi jo nyt. Komissio arvioi Georgian jäljellä olevien rahoitustarpeiden olevan noin 900 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Koska Georgian mahdollisuudet saada lisärahoitusta myös muilta kansainvälisiltä toimijoilta ovat nykytietojen mukaan hyvät, komissio ehdottaa uuden makrotaloudellisen avun määräksi 150 miljoonaa euroa.

Jordania (komission ehdotus 200 miljoonaa euroa)

Huomattavan suurta pakolaisväestöä isännöivän Jordanian talouden odotetaan kärsivän merkittävästi koronaviruspandemiasta aiheutuvista häiriöistä kansainväliseen kauppaan ja turismiin. Kasvussa ollut turismi (11 % / BKT) on pysähdyksissä, ja Persianlahden maista saatu tuki ja rahasiirrot ovat vähenemässä. Jordaniassa iso osa työssäkäyvistä on päivätöläisiä, joiden työ- ja toimeentulomahdollisuudet ovat kadonneet.

Rajallisen taloudellisen liikkumavaransa vuoksi Jordania on toistaiseksi kyennyt vain rajallisiin toimiin lieventääkseen pandemian taloudelleen aiheuttamia haittoja. Maan taloustilanne oli jo ennestään heikko, esimerkiksi työttömyysaste oli viime vuoden lopussa lähes 20 prosenttia. Hinnat ovat nousseet rajusti. Verotulojen odotetaan vähenevän selvästi ja valtiontalouden alijäämän olevan yli viisi prosenttia BKT:stä. Noin 9,5 miljoonaa asukkaan maassa on vuoden 2015 väestönlaskun mukaan 2,9 miljoonaa henkilöä, joilla ei ole Jordanian kansalaisuutta; palestiinalaisia, syyrialaisia, irakilaisia,

jemeniläisiä ja muita. Maailmanpankin mukaan maahantulijoista aiheutuu 2,5 miljardin dollarin vuosikustannukset.

Julkisen bruttovelan arvioidaan ylittävän tänä vuonna sata prosenttia BKT:stä. Pehmeäehtoisen lainoituksen varmistaminen on keskeistä maan velkakestävyyden varmistamiseksi. Jo kriisiä ennen Jordanian rahoitustarpeet olivat merkittävät, minkä vuoksi EU hyväksyi tammikuussa maalle 500 miljoonan euron suuruisen makrotaloudellisen apuohjelman. Koronaviruskriisin pahentaa tilannetta, eikä ole poissuljettua, että Jordanialla saattaa olla vaikeuksia uudelleen rahoittaa lokakuussa erääntyvää 1,25 miljardin Yhdysvaltain dollarin joukkovelkakirjalainansa.

Komission mukaan Jordanian rahoitustarpeiden kattamiseksi tarvittaisiin tänä vuonna 1,5 miljardia Yhdysvaltain dollaria, joten komissio ehdottaa jo unionin tammikuussa jo hyväksymän 500 miljoonan euron makrotalousavun kasvattamista 200 miljoonalla eurolla, jolloin makroapuohjelman kooksi tulisi yhteensä 700 miljoonaa euroa. Jos komission nyt tekemä ehdotus hyväksytään komission tavoittelemassa nopeassa aikataulussa, voitaisiin Jordanian viranomaisten kanssa laatia yksi yhtenäinen yhteisymmärryspöytäkirja.

Kosovo (komission ehdotus 100 miljoonaa euroa)

Kosovon reaalityalouden ennustetaan supistuvan tänä vuonna viitisen prosenttia. Ulkomailla työskentelevien työntekijöiden rahälähetyksien tyrehtyminen on Kosovon taloudelle erityisen paha isku, sillä niiden arvioidaan rahoittavan suuren osan yksityisestä kulutuksesta ja vastaavan noin kymmentä prosenttia BKT:stä. Yksityissektoria leimaavat Kosovossa mikroyritykset, joiden varautumispuskurit ovat rajalliset. Kosovolta puuttuu virallinen luottoluokitus, joten sillä ei ole pääsyä kansainvälisille rahoitusmarkkinoille. Kaksi kolmannesta sen velasta on joko kansallisen eläkerahaston (noin 38 prosenttia kokonaisvelasta) ja keskuspankin (23 prosenttia) hallussa. Tulovirran ehdyttyä Kosovoa uhkaa akuutti likviditeettikriisi. IMF hyväksyi huhtikuun alkupuolella Kosovon siltä anoman 51,6 miljoonan suuruisen RFI-välineen kautta annettavan hätäavun. Komissio arvioi Kosovon jäljellä olevien rahoitustarpeiden olevan noin 210 miljoonaa euroa. Sen esitys Kosovolle myönnettäväksi makrotaloudelliseksi avuksi on 100 miljoonaa euroa.

Moldova (komission ehdotus 100 miljoonaa euroa)

Moldovan jo valmiiksi heikoissa kantimissa olevan talouden arvioidaan kärsivän tuntuvasti koronaviruksen leviämisen estämiseen tähtäävistä toimenpiteistä sekä maailmanlaajuisesta taantumasta. Tähän vaikuttavat mm. voimakas riippuvuus ulkomailla työskentelevien työntekijöiden rahansiirroista (noin 15 prosenttia maan BKT:stä) sekä etenkin EU-maiden kanssa käytävän kaupan supistuminen. Maan talouden odotetaan kääntyvän taantumaan. Moldovan rahoitusvajeeksi arvioidaan noin 800 miljoonan Yhdysvaltain dollaria eli noin 7 prosenttia maan BKT:stä tänä vuonna. Jonkin verran liikkumavaraa on tuonut maaliskuussa päättynyt kolmivuotinen IMF:n tukiohjelma. Moldovan akuuttia kassakriisiä helpottaa osaltaan IMF:n 17.4. myöntämä 235 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruinen hätäapupaketti. Moldovalla on myös käynnissä oleva EU:n makrotaloudellisen avun ohjelma, jonka toinen ja kolmas erä – yhteensä suuruudeltaan 70 miljoonaa euroa - voidaan maksaa, mikäli Moldova täyttää sille asetetut ehdot ennen ohjelman päättymistä heinäkuussa 2020. Venäjä on luvannut antaa Moldovalle lainoitusta tänä vuonna 200 miljoonaa euroa. Tämä on alun perin tarkoitettu infrastruktuurihankkeisiin, mutta lainojen käyttötarkoitusta olisi mahdollista uudelleen kohdistaa koronaviruksen vaikutusten lieventämiseen. Koska Moldovan mahdollisuudet saada lisärahoitusta kansainvälisiltä markkinoilta ovat kuitenkin

rajalliset, komissio arvioi sen tarvitsevan lisärahoitusta. Makrotaloudellisen lisäavun määräksi komissio ehdottaa 100 miljoonaa euroa.

Montenegro (komission ehdotus 60 miljoonaa euroa)

Montenegron heikkouksina ovat koronapandemiakriisin aiheuttamissa poikkeusoloissa sen talouden vahva nojautuminen turismiin (yli 20 prosenttia BKT:stä) sekä ulkoisen rahoituksen suuri tarve. Talouden ennustetaan supistuvan yhdeksän prosenttia tänä vuonna. Montenegro on pyrkinyt lieventämään kriisin negatiivisia vaikutuksia talouteensa politiikkatoimin, jotka vastaavat noin kahta prosenttia BKT:stä. Toimenpiteisiin kuuluu mm. vero- ja sosiaalimaksujen lykkäys, lainojen takaisinmaksun sekä valtio-omisteisten kiinteistöjen vuokranmaksun jäädyttäminen sekä tukimaksut yrityksille ja työntekijöille. Tänä vuonna valtiontalouden alijäämän odotetaan Montenegron valtiovarainministeriön mukaan kasvavan yli seitsemään prosenttiin BKT:stä ja julkisen velan yltävän alueelliseen ennätykseen, 82 prosenttiin BKT:stä.

Komission laskelmien mukaan Montenegron rahoitusvaje olisi Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin lainat ja muista lähteistä annettava EU-tuki huomioon ottaen 120 miljoonaa euroa. Se ehdottaa Montenegron makrotaloudellisen avun suuruudeksi tällä perusteella 60 miljoonaa euroa.

Pohjois-Makedonia (komission ehdotus 160 miljoonaa euroa)

Kuluvana vuonna Pohjois-Makedonian reaalityalouden ennustetaan supistuvan noin 4 prosenttia. Pohjois-Makedonia on jo pandemiakriisin alkuvaiheessa toteuttanut toimenpiteitä tukeakseen pk-sektorin likviditeettiä ja työllisyyttä poikkeusoloista eniten kärsivillä aloilla. Valtion tulojen odotetaan jäävän tälle vuodelle budjetoituja noin viidenneksen pienemmiksi optimistisempienkin laskelmien mukaan, ja hallitus suunnittelee kohdentavansa budjetoidut menot uudestaan niiden ylärajaa nostamatta. Viimevuotisten BKT-lukujen perusteella tämä merkitsisi noin kahdeksan prosentin alijäämää. Ulkomailta tulevien siirtojen kuten ulkomailta työskentelevien rahälähetysten sekä ulkomaisten suorien sijoitusten odotetaan vähenevän huomattavasti. Pohjois-Makedonian rahoitusasemaa heikentää lisäksi se, että niin valtion kuin monien julkisten yritysten uudelleenrahoitustarpeet ovat tänä ja ensi vuonna huomattavan suuria, yhteensä 1,65 miljardia euroa (noin 7,3 prosenttia vuoden 2019 BKT:stä). Tähän vaikuttavat mm. aiempina vuosina liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjojen erääntyminen, sekä suuria tie-hankkeita varten otettujen mittavien ulkomaisten markkinaehtoisten lainojen takaisinmaksu.

Pohjois-Makedonia on pyytänyt IMF:ltä 177 miljoonan euron hätärahoitusta RFI-välineen kautta sekä lainaa Maailmanpankilta. Tämä sekä muista lähteistä annettava EU-tuki huomioon ottaen komissio arvioi Pohjois-Makedonian rahoitusvajeen olevan noin 330 miljoonaa euroa. Makrotaloudellisen avun määräksi se ehdottaa 160 miljoonaa euroa.

Tunisia (komission ehdotus 600 miljoonaa euroa)

Tunisia talouden odotetaan tänä vuonna kääntyvän taantumaan. Maa on toteuttanut joitain toimia kriisin taloudellisten haittavaikutusten lieventämiseksi, mutta sen taloudellinen liikkumavara on vähäinen. Ulkoiset rahoitustarpeet kasvavat tänä vuonna selvästi. Työttömyyden odotetaan kasvavan, mikä osaltaan saattaa uhata yhteiskunnan vakautta. Turismisektorin äkkipysähdys ja ulkomailta työskentelevien työntekijöiden rahälähetysten hiipuminen rasittavat taloutta. Alijäämän odotetaan selkeästi syvenevän

ja julki-sen velan määrän kasvavan. Lievää helpotusta tuo vain öljyn hinnan aleneminen. Maan hallitus ennakoii alijäämän yltävän tänä vuonna 4,3 prosenttiin maan BKT:stä ja ulkoisen rahoituksen tarpeen olevan 1 miljardi Yhdysvaltain dollaria, mikä vastaa 2,6 prosenttia BKT:stä. Maksutaseen tukemiseksi tarvittaisiin tätäkin enemmän, ottaen huomioon pandemian vaikutus yksityiseen sektoriin ja sen mahdollisuudet saada ulkopuolista rahoitusta – hallituksen arvio on noin 4,7 prosenttia BKT:stä.

Tunisian mahdollisuudet saada rahoitusta markkinoilta ovat heikot, ja epäillään, onnistuuko aiemmin tälle vuodelle suunniteltu 1,1 miljardin Yhdysvaltain dollarin suuruinen joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku lainkaan. Tunisia onkin jo pyytänyt IMF:ltä 753 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruista hätärahoitusta. Summa vastaa koko Tunisian käytettävissä olevaa IMF-kiintiötä. Tämän vuoden ulkoisten rahoitustarpeiden arvioidaan olevan 3,5 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Maan lähiaikojen likviditeettitilannetta pahentaa se, että huhtikuulle ja kesäkuulle ajoittuu valtion velanhoidossa merkittäviä maksupiikejä. Tällä perusteella komissio arvioi Tunisian rahoitusvajeen olevan noin 2,5 miljardia euroa ja esittää maalle 600 miljoonan euron suuruista makrotaloudellista apuohjelmaa.

Ukraina (komission ehdotus 1,2 miljardia euroa)

Ukrainan makrotaloudellinen vakaus on joutunut tänä vuonna merkittävän paineen alaiseksi. Samanaikaisesti koronaviruspandemian alkamisen kanssa maan hallituksessa tehtiin äkillisiä ja merkittäviä muutoksia. Tämän lisäksi konflikti Itä-Ukrainassa jatkuu ja vaatii Ukrainalta merkittäviä taloudellisia panostuksia. Maan asema rahoitusmarkkinoilla heikkeni huomattavasti maaliskuun puolivälissä ja maan joukkovelkakirjojen korko lähes kolminkertaistui. Sitten Ukrainan eurobond-velkakirjojen korko on vakiintunut noin kahdeksaan prosenttiin, kun se tammikuun lopussa oli vielä 4,4 prosenttia. Yleinen luottamus heikkeni, maan talousnäköymien odotettiin synkkenevän selvästi ja ulkomaisen valuutan kysyntä kääntyi nousuun. Ukrainan keskuspankin tilanteen vakauttamiseksi maaliskuun loppupuolella tehtävä myyntioperaatioita 2,2 miljardin Yhdysvaltain dollarin edestä, mikä supisti sen virallisia valuuttavarantoja merkittävästi, kahdeksan prosenttia. Vielä helmikuun lopussa varantojen ilmoitettiin olevan 27 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Huhtikuun puolivälissä hyväksytyssä tarkistetussa talousarviossa osoitettiin 2,5 miljardia euroa koronaviruksen leviämisen välittömään torjuntaan. Koronapandemian takia kotimaahan palaavien siirtotyöläisten rahalähetystön pieneneminen vaikuttaa myös merkittävästi maan talouteen. Rahasiirrot ovat muodostaneet 11% BKT:stä. Tämän vuoden budjettialijäämän odotetaan olevan 7,5 prosenttia BKT:stä, mikä vastaa 11 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Osa alijäämästä voitaneen rahoittaa kotimaisista lähteistä, mutta tilannetta vaikeuttaa se, että Ukrainalta erääntyy tänä vuonna ulkomaista velkaa 5 miljardin euron edestä.

IMF:n laskelmien mukaan rahoitusvaje olisi tänä vuonna noin 12 miljardia Yhdysvaltain dollaria. IMF onkin alustavasti suostunut merkittävästi laajentamaan sen ja Ukrainan kesken äskettäin neuvoteltua kolmivuotista tukiohjelmaa 5,5 miljardista Yhdysvaltain dollarista 10 miljardiin. Paketti odottaa vielä lopullista hyväksyntää. Summasta 3,5 miljardia Yhdysvaltain dollaria on määrä asettaa Ukrainan käytettäväksi tänä vuonna. Komission arvion mukaan Ukrainan käytettävissä olisi tänä vuonna 5 miljardin Yhdysvaltain dollarin edestä rahoitusta. Laskelmassa otetaan huomioon IMF:n tuki, Maailman-pankin Ukrainalle myöntämä laina ja EU:n Ukrainalle myöntämästä, edelleen käynnissä olevasta nykyisestä makrotaloudellisesta tukiohjelmasta jäljellä oleva 500 miljoonan euron lainaerä. Tähän lainaeraan liittyvät ehdot ovat komission mukaan täytetty ja se on tarkoitus maksaa kuuvan vuoden jälkipuoliskolla (välittömästi sen jälkeen, kun uudelle IMF:n ohjelmalle asetetut ennakkolliset toimet on toteutettu; ehdot

ovat maareformin ja pankkilain hyväksyntä, joista maareformi on jo hyväksytty). Jäljellä olevan 12 miljardin Yhdysvaltain dollarin rahoittamiseen tarvitaan muita julkisia rahoituslähteitä tai turvautumista virallisiin kansainvälisiin valuuttavarantoihin. Komissio ehdottaa makrotaloudellisen avun suuruudeksi 1,2 miljardia euroa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 212 artikla, tavallinen lainsäätämismenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa käsiteltäneen kansainvälisestä kaupasta vastaavassa valiokunnassa. Parlamentissa asiasta vastaava valiokunta tai mietinnön laatijaa ei kuitenkaan tätä perusmuistiotta kirjoitettaessa ole vielä nimetty.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö, ulkoministeriö
EU1-jaosto (Talouspolitiikan koordinointi ja kansainväliset rahoituskysymykset), kirjallinen menettely

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole välittömiä vaikutuksia kansalliseen budjettiin.

Rahoitustuki myönnetään lainamuotoisena. Tarvittavien varojen saamiseksi komissio lainaa EU:n puolesta tarvittavat varat rahoitusmarkkinoilta lainatakseen ne edelleen, vakuutenaan EU-budjetti. Mahdollisten tappioiden varalta EU:n ulkoisen toiminnan takausrahastoon tehdään tappiovaraus, joka vastaa yhdeksää prosenttia lainasummasta. Kirjaus tehdään vuoden $n + 2$ - talousarvioon, eli jos tuki maksetaan suunnitellusti vuonna 2020, vuoden 2022 talousarvioon. Tappiovarauksen enimmäismäärä olisi ehdotuksen mukaan 270 miljoonaa euroa.

Vallitsevassa poikkeuksellisen epävarmassa tilanteessa on mahdollista, että luottotappioiden riski voi nousta ja ennen lainojen takaisinmaksua tarvitaan lisää EU:n budjettivaroja. Komissio katsoo, että sen nyt tekemän ehdotuksen vaikutukset EU-budjettiin on sovitettavissa yhteen sen seuraavaa rahoituskehystä koskevan ehdotuksen kanssa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämisestä laajentumis- ja naapuruuspolitiikan kumppanuusmaille COVID 19-pandemiakriisissä (COM(2020) 163 final) (Suomenkielinen versio ei ole ollut käytettävissä perusmuistiota laadittaessa.)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR Minna Aaltonen, puh. 02955 30325, minna.aaltonen@vm.fi
UM/ITÄ-20 Päivi Nevala [Ukraina], puh. 0295 350 085, paivi.nevala@formin.fi
UM/ITÄ-20 Leena Liira [Moldova], puh. 0295 350 042, leena.liira@formin.fi
UM/ITÄ-20 Sven Kilemet [Georgia], puh.0295 350 027, sven.kilemet@formin.fi
UM/ALI-40 Johanna Antila [Tunisia], puh. 0295 350 332, johanna.antila@formin.fi
UM/ALI-10 Suvi Laakso [Jordania], puh. 0295 350 094, +358 50 464 4597, suvi.laakso@formin.fi
UM/EUR-20, Johanna Lammi [Bosnia-Hertsegovina], puh. 0295 351 898, johanna.lammi@formin.fi
UM/EUR-40 Keijo Karjalainen [Albania, Montenegro, Kosovo, Pohjois-Makedonia], puh. 0295 352 030, keijo.karjalainen@formin.fi EU/2020/0853

EUTORI-tunnus

EU/2020/0853

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
